

VKLJUČENOST ODRASLIH V IZOBRAŽEVANJE TER MATERIALNE SPODBUDE ZA IZOBRAŽEVANJE V SLOVENIJI IN IZBRANIH DRŽAVAH EU

POVZETEK

Država lahko z raznimi spodbudami povečuje vključenost odraslih (vseh odraslih ali izbranih ciljnih skupin) v izobraževanje. Spodbujanje vključenosti odraslih v izobraževanje omenjajo tudi domači in mednarodni strateški dokumenti. Prenovljeni strateški okvir na področju izobraževanja in usposabljanja postavlja v ospredje povečanje vključenosti nizko izobraženih v izobraževanje. V Sloveniji je vključenost odraslih v izobraževanje na razmeroma visoki stopnji, vendar pa so v vključenosti velike razlike glede na starost in izobrazbo udeležencev. V izbranih državah EU (Finska, Švedska, Združeno kraljestvo, Nizozemska, Avstrija in Belgija) so odraslim na voljo različne oblike materialnih spodbud za izobraževanje (brezplačno izobraževanje, štipendije, denarni dodatki, posojilo za izobraževanje, davčne olajšave, individualni izobraževalni računi, vavčerji, čeki za izobraževanje). Avstrija, Finska in Belgija imajo tudi podrobno urejen izobraževalni dopust. V Sloveniji bi bilo treba krepiti materialne spodbude odraslim za izobraževanje, nekatere od njih pa preoblikovati. Sprejeti bi bilo treba tudi novo resolucijo o nacionalnem programu izobraževanja odraslih.

Ključne besede: vključenost odraslih v izobraževanje, spodbude za izobraževanje, vseživljenjsko učenje, formalno izobraževanje, neformalno izobraževanje, mednarodne primerjave

PARTICIPATION OF ADULTS IN EDUCATION AND FINANCIAL SUPPORT FOR ADULT EDUCATION IN SLOVENIA AND SELECTED EU COUNTRIES – ABSTRACT

The state has the possibility to encourage participation of adults (all or selected target groups) in education. Encouragement of adult participation in education is included in national and international strategic documents and is also part of the strategic framework for European cooperation in education and training, which recommends higher participation of poorly educated persons in education. In Slovenia, the participation of adults in education is relatively high, but there are great differences regarding age and education. In some EU countries (Finland, Sweden, the United Kingdom, the Netherlands, Austria and Belgium) adults may receive material incentives of different types for participation in education (free tuition, scholarships, financial supplements, loans for education, tax reliefs, individual learning accounts, vouchers, cheques for education). In Austria, Finland and Belgium educational leaves are regulated in detail. In Slovenia material incentives for education should be increased, some of them modified. A new Resolution on the Master Plan for Adult Education should also be agreed.

Keywords: participation of adults in education, financial incentives for education, lifelong learning, formal education, non-formal education, international comparisons

UDK: 374.7:37.013.74

UVOD

Vključenost v formalno in neformalno izobraževanje je pomemben dejavnik osebno-stnega razvoja posameznika in njegove zaposljivosti ter družbenega in gospodarskega

razvoja. Zato je ključno, da država spodbuja izobraževanje odraslih, še posebej ciljnih skupin, ki se redkeje vključujejo v izobraževanje. Spodbude odraslim za izobraževanje omenjajo tudi domači in mednarodni strateški dokumenti.

Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010 (ReNPIO) iz leta 2004 med cilji navaja izboljšanje splošne izobraženosti odraslih, dvig izobrazbene ravni, povečanje zaposlitvenih možnosti in povečanje možnosti za učenje in vključenost v izobraževanje. Resolucija omenja tudi spodbude odraslim za izobraževanje, ki naj bodo namenjene ciljnim skupinam, kot so mlajši odrasli, manj izobraženi, brezposelni, marginalizirane skupine odraslih, ki imajo omejen dostop do socialnih, kulturnih in ekonomskih dobrin, odrasli s posebnimi potrebami, prebivalstvo iz manj razvitih regij in demografsko ogroženih območij ter priseljenci. Na podlagi resolucije se vsako leto sprejme letni program izobraževanja odraslih.

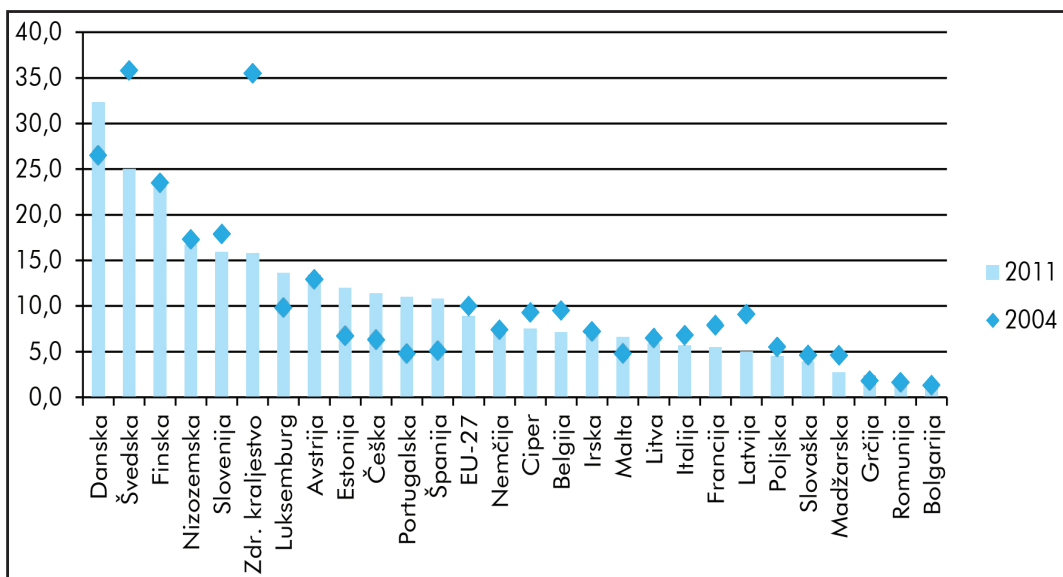
V letu 2002 je Evropski svet potrdil delovni program Strateški okvir »Education and training 2010«, s katerim je bil v okviru lizbonske strategije prvič vzpostavljen trden okvir za evropsko sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja. Delovni program med drugim omenja olajšanje dostopa do izobraževanja vsem odraslim (Detailed work programme on the follow-up of the objectives of Education and training systems in Europe, 2002: 3). V letu 2002 je bil na ravni EU v strateškem okviru na področju izobraževanja in usposabljanja določen cilj, po katerem naj bi bilo do leta 2010 v vseživljenjsko učenje (formalno ali neformalno izobraževanje) vključenih vsaj 12,5 odstotka prebivalcev v starosti od 25 do 64 let. V letu 2009 je Evropski svet potrdil prenovljeni strateški okvir na področju izobraževanja in usposabljanja (»ET 2020«). Postavljen je bil nov cilj, in sicer naj bi bilo do leta 2020 v vseživljenjsko učenje vključenih vsaj 15 odstotkov prebivalcev v starosti od 25 do 64 let. Povečala pa naj bi se tudi vključenost nizko izobraženih (oseb z največ končano osnovno

šolo) v izobraževanje, kar implicira potrebo po spodbujanju te ciljne skupine odraslih za izobraževanje (Sklepi Sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju »ET 2020«, 2009).

Evropski svet v Sklepih Sveta z dne 11. maja 2010 o socialni razsežnosti izobraževanja in usposabljanja poleg nizko izobraženih omenja tudi druge ciljne skupine odraslih. Svet poziva države članice, da na področju izobraževanja odraslih okrepijo politike, ki manj kvalificiranim, brezposelnim in po potrebi državljanom iz migrantskih okolij omogočajo pridobitev kvalifikacij ali nadgradnjo njihovih spretnosti, ter razširijo ponudbo drugih priložnosti za mlade odrasle.

V letu 2011 je bila sprejeta Resolucija Sveta o prenovljenem evropskem programu za izobraževanje odraslih. V okviru resolucije je bil sprejet tudi Evropski program za izobraževanje odraslih s prednostnimi področji za obdobje 2012–2014. Program v okviru tretjega področja Spodbujanje pravičnosti, socialne kohezije in aktivnega državljanstva s pomočjo izobraževanja odraslih omenja povečanje ponudbe izobraževanja odraslih in spodbujanje vključevanja vanj kot orodja za intenzivnejše socialno vključevanje in dejavno udejstvovanje v družbi ter izboljšanje dostopa do izobraževanja odraslih za migrante, Rome in prikrajšane skupine ter zagotavljanje izobraževanja beguncem in prisilcem za azil, vključno z zagotavljanjem učenja jezika države gostiteljice, če je to potrebno. Program omenja tudi izboljšanje učnih možnosti za starejše v okviru aktivnega staranja, vključno s prostovoljstvom in spodbujanjem inovativnih oblik medgeneracijskega učenja ter pobudami za izkoriščanje znanja, spretnosti in kompetenc starejših v korist družbe kot celote.

Slika 1: Vključenost odraslih v formalno ali neformalno izobraževanje, EU-27, 2011, v %

Vir: Eurostat – Population and social condition – Education and training, Anкета o delovni sili, 2012.

V prispevku najprej prikazujemo stanje in gibanje vključenosti različnih socioekonomskih skupin odraslih v izobraževanje v Sloveniji in v primerjavi z drugimi državami EU v obdobju 2004–2011 na podlagi podatkov Ankete o delovni sili. Nato obravnavamo materialne spodbude odraslim za izobraževanje. Najprej prikazujemo spodbude za izobraževanje v Sloveniji, nato pa na podlagi kvalitativnih opisov izobraževalnih sistemov podatkovne zbirke Eurypedie¹ in publikacije Individual learning accounts predstavljamo oblike materialnih spodbud za izobraževanje odraslih v izbranih drugih državah EU. Prispevek zaključujemo s sklepi in priporočili.

VKLJUČENOST ODRASLIH V IZOBRAŽEVANJE

Za merjenje doseganja cilja EU na področju izobraževanja odraslih je bil na ravni EU na podlagi podatkov iz Ankete o delovni sili oblikovan kazalnik vključenost odraslih, sta-

rih od 25 do 64 let, v vseživljenjsko učenje, ki ga objavlja Eurostat. Kazalnik meri vključenost prebivalstva, starega od 25 do 64 let, v formalno ali neformalno izobraževanje v obdobju štirih tednov pred izvajanjem Ankete o delovni sili.² V Sloveniji je v letu 2011 vključenost odraslih, starih od 25 do 64 let, v formalno ali neformalno izobraževanje znašala 15,9 odstotka in je presegala povprečje EU-27, ki je tega leta znašalo 8,9 odstotka. Vendar pa je bila vključenost manjša kot leta 2004 (glej Sliko 1). Večji od povprečja EU sta bili v letu 2011 tako vključenost odraslih v formalno izobraževanje kot tudi v neformalno izobraževanje. Ob ugodnem mednarodno primerjalnem položaju Slovenije pa se v vključenosti odraslih v izobraževanje v Sloveniji kažejo velike razlike glede na starost in formalno izobrazbo.

Vključenost starejših oseb v izobraževanje je praviloma manjša od vključenosti mlajših. Tudi razlogi za izobraževanje so pri njih ponavadi drugačni. Pri mlajših praviloma prevladujejo

Tabela 1: Vključenost odraslih v formalno ali neformalno izobraževanje, skupaj ter glede na starost in formalno izobrazbo, EU, 2011, v %

	Skupaj (25-64 let)	Glede na starost				Glede na formalno izobrazbo		
		25-34 let	35-44 let	45-54 let	55-64 let	Nizka ¹ (Isced ² 1, 2)	Srednješolska (Isced 3, 4)	Terciarna ³ (Isced 5, 6)
EU-27	8,9	15,0	8,9	8,0	4,3	3,9	7,6	16,0
Belgija	7,1	10,3	7,9	7,0	3,9	3,1	5,6	11,9
Bolgarija	1,2	4,4	0,6	0,4	0	n. p.	1,3	1,6
Češka	11,4	16,9	13,0	11,6	5,1	2,8	9,6	22,5
Danska	32,3	44,4	32,3	31,0	24	23,4	29,6	41,1
Nemčija	7,8	17,7	6,8	5,9	2,9	3,1	6,9	12,1
Estonija	12,0	19,8	13,7	11,1	4,6	3,5	8,3	19,8
Irska	6,8	10,1	6,7	6,1	3,2	2,8	5,9	10,4
Grčija	2,4	6,2	2,0	1,5	0,4	0,4	2,9	4,7
Španija	10,8	17,7	10,7	9,5	5	4,6	11,4	19,3
Francija	5,5	9,4	6,1	5,3	2,3	2,5	4,8	9,5
Italija	5,7	12,4	4,7	4,3	2,4	1,2	7,3	14,2
Ciper	7,5	12,4	6,7	6,0	4,1	1,3	5,1	14,0
Latvija	5,0	8,8	5,1	4,2	2,2	1,8	3,5	9,7
Litva	5,9	12,0	5,4	4,5	2,1	n. p.	3,2	11,4
Luksemburg	13,6	22,5	13,9	12,2	6	4,5	13,8	19,0
Madžarska	2,7	6,8	2,3	1,7	0,5	0,5	2,6	5,1
Malta	6,6	9,8	8,6	6,6	3,2	3,3	9,6	18,2
Nizozemska	16,7	27,5	17,5	16,0	8,4	10,5	17,3	21,6
Avstrija	13,4	22,5	13,5	12,2	6,5	4,1	12,3	25,3
Poljska	4,5	9,9	4,2	3,2	0,8	0,8	2,9	10,8
Portugalska	11,0	17,8	12,1	10,3	4,5	7,5	13,8	21,1
Romunija	1,6	4,1	1,0	0,8	0	0,3	1,5	3,9
Slovenija	15,9	29,1	16,8	13,6	6,8	3,3	14,2	27,8
Slovaška	3,9	7,0	3,6	3,2	1,3	n. p.	2,8	9,8
Finska	23,8	34,9	26,1	24,1	13,5	10,7	21,2	32,1
Švedska	25,0	34,2	25,7	24,5	17,1	16,9	21,1	34,3
Zdr. kraljestvo	15,8	20,1	17,4	16,2	9,6	7,2	13,4	23,9

Vir: Eurostat – Population and social condition – Education and training, Anketa o delovni sili, 2012.

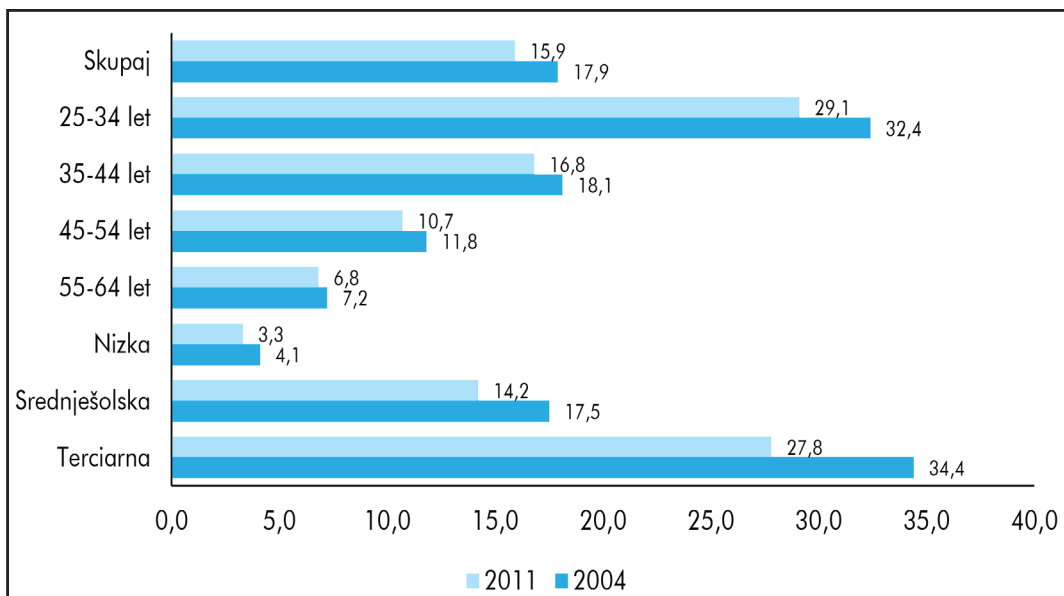
Opombe: 1 največ končana osnovna šola; 2 po mednarodni standardni klasifikaciji izobraževanja Isced (1997); 3 terciarno izobraževanje zajema višješolski strokovni študij, visokošolski dodiplomski študij (visokošolski strokovni in univerzitetni dodiplomski študij) in visokošolski podiplomski študij (specialistični študij, magistrski in doktorski študij).

razlogi, povezani s potrebami dela, kariernega razvoja, zamenjave zaposlitve ipd. Starejši, med katerimi je velik del že upokojenih, pa se v izobraževanje vključujejo predvsem zaradi razlogov, ki niso povezani s poklicem, ampak z osebnostnim razvojem, aktivnim državljanstvom in drugimi potrebami (Bohlinger, Loo, 2010: 37–38). Vključenost starejših v izobraževanje je lahko tudi pomemben dejavnik ohranjanja in spodbujanja njihove zaposljivosti. V Sloveniji je vključenost odraslih v formalno ali neformalno izobraževanje največja v najmlajši starostni skupini (od 25 do 34 let), nato pa se s starostjo zmanjšuje in je najmanjša v najstarejši starostni skupini (od 55 do 64 let). Vključenost odraslih v izobraževanje je bila leta 2011 večja od povprečja EU pri vseh starostnih skupinah prebivalstva, vendar pa se presežek Slovenije s starostjo zmanjšuje. Hitro se zmanjšuje zlasti vključenost odraslih v formalno izobraževanje, po 45. letu starosti je ta zelo majhna. To je pričakovano, saj se s starostjo pričakovane

koristi od izobrazbe zmanjšujejo. Drugače je pri vključenosti odraslih v neformalno izobraževanje, ki je v mlajši (od 25 do 34 let) in srednjih starostnih skupinah (od 35 do 44 let, od 45 do 54 let) na približno enaki ravni, opazneje pa se zmanjša po 55. letu starosti. V obdobju 2004–2011 se je pri nas vključenost odraslih v formalno ali neformalno izobraževanje zmanjšala pri vseh starostnih skupinah, najbolj pa pri najmlajši starostni skupini (od 25 do 34 let).

Vključenost odraslih v izobraževanje glede na formalno izobrazbo je v povprečju najmanjša pri nizko izobraženih (osebah z največ končano osnovno šolo) in največja pri terciarno izobraženih³ (Bohlinger, Loo, 2010). To velja tudi za Slovenijo, kjer je vključenost nizko izobraženih v formalno ali neformalno izobraževanje zelo majhna in močno zaostaja za vključenostjo srednješolsko in terciarno izobraženih. Razlika v vključenosti v izobraževanje med nizko in terciarno izobraženimi je

Slika 2: Vključenost odraslih, starih od 25 do 64 let, v formalno ali neformalno izobraževanje, skupaj ter glede na starost in izobrazbo, Slovenija, 2004 in 2011, v %

bila v letu 2011 pri nas največja med državami EU. Slovenija po vključenosti srednješolsko in terciarno izobraženih v izobraževanje presega povprečje EU, po vključenosti nizko izobraženih pa zaostaja. Majhni sta tako vključenost nizko izobraženih v formalno izobraževanje kot v neformalno izobraževanje. Ob tem je bila vključenost nizko izobraženih v izobraževanje v letu 2011 manjša kot leta 2004, zmanjšala pa se je tudi vključenost srednješolsko in terciarno izobraženih v izobraževanje (glej Sliko 2).

SPODBUDE ODRASLIM ZA IZOBRAŽEVANJE V SLOVENIJI

V Sloveniji pravice odraslih v zvezi z izobraževanjem urejajo Ustava RS, Zakon o izobraževanju odraslih, Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o dohodnini, Zakon o urejanju trga dela, Zakon o visokem šolstvu, Zakon o višjem strokovnem izobraževanju, Zakon o štipendiranju, omenjene pa so tudi v resoluciji o nacionalnem programu izobraževanja odraslih in nacionalnem programu visokega šolstva. Podrobneje so lahko pravice odraslih urejene s pravilniki, kolektivnimi pogodbami, pogodbami o zaposlitvi ali posebno pogodbo o izobraževanju med delodajalcem in zaposlenim. Materialne spodbude odraslim za izobraževanje so lahko namenjene posamezniku ali podjetjem za izobraževanje njihovih zaposlenih. Vrste spodbud odraslim za izobraževanje so:

- brezplačno izobraževanje: odrasli imajo pravico do brezplačnega osnovnošolskega izobraževanja, izobraževanja po programih aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju APZ) in izobraževanja po letnem programu izobraževanja odraslih;
- povračilo stroškov izobraževanja: odrasli imajo možnost, da jim država sofinancira izobraževanje, vendar na način povrnitve stroškov izobraževanja. Odrasli, ki se

vključujejo v srednješolsko izobraževanje, lahko zaprosijo za povračilo stroškov izobraževanja;⁴

- štipendije, dodatki za izobraževanje, subvencije ipd.: odrasli, ki se izobražujejo, so pod določenimi pogoji upravičeni do štipendije in nekaterih dodatkov (za aktivnost, stroške izobraževanja) ter subvencije prevoza. Udeleženci izobraževanja odraslih, ki se izobražujejo po javnoveljavnih programih osnovnošolskega, poklicnega, srednjega in višjega strokovnega izobraževanja, imajo po Zakonu o izobraževanju odraslih pravico do zdravstvenega varstva iz obveznega zdravstvenega zavarovanja v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, in pravico do drugih ugodnosti (na primer: prevozi, štipendiranje, opravljanje začasnih ali občasnih del prek pooblaščenih organizacij za posredovanje dela) v skladu s posebnimi predpisi, če niso v delovnem razmerju, prijavljeni kot brezposelne osebe ali se ne izobražujejo v skladu s predpisi o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti;
- izobraževalni dopust: Zakon o delovnih razmerjih omenja pravico do izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja ter pravico do izobraževalnega dopusta. Delavec, ki se izobražuje, izpopolnjuje ali usposablja v interesu delodajalca ali v lastnem interesu, ima pravico do odsotnosti z dela zaradi priprave na izpit in opravljanja izpitov. To pravico lahko podrobneje urejajo kolektivna pogodba, pogodba o zaposlitvi ali posebna pogodba o izobraževanju. Če je te ne urejajo, ima delavec pravico do odsotnosti z dela ob dnevih, ko prvič opravlja posamezen izpit;
- sofinanciranje izobraževanja zaposlenih v podjetjih: podjetja so pod določenimi pogoji upravičena do sofinanciranja stroškov izobraževanja svojih zaposlenih.⁵

SPodbUDE ODRASLIM ZA IZOBRAŽEVANJE V IZBRANIH DRUGIH DRŽAVAH EU

V tem poglavju prikazujemo oblike spodbud odraslim za izobraževanje v izbranih državah EU (Finska, Švedska, Združeno kraljestvo, Avstrija in Belgija). V prvih treh državah je vključenost vseh odraslih, starih od 25 do 64 let, v formalno ali neformalno izobraževanje večja kot v Sloveniji (glej Tabelo 1), večji pa sta tudi vključenost nizko izobraženih in starejših (od 55 do 64 let). V Avstriji je sicer skupna vključenost v izobraževanje na nižji ravni kot pri nas, a je vključenost nizko izobraženih večja kot pri nas. Podobno je tudi v Belgiji, kjer je vključenost vseh prebivalcev v izobraževanje bistveno manjša kot pri nas, vključenost nizko izobraženih pa na približno enaki ravni. V vseh v mednarodno primerjavo zajetih državah pa so razlike v vključenosti v izobraževanje med starejšimi in mlajšimi ter med nizko izobraženimi in terciarno izobraženimi manjše kot pri nas.

Izobraževalni dopust

V Avstriji, na Finskem in v Belgiji imajo podrobno urejen izobraževalni dopust.

V Avstriji je bil izobraževalni dopust uveden leta 1998, traja pa lahko od treh do 12 mesecev. Za izobraževalni dopust lahko zaprosi zaposleni, ki je pri istem delodajalcu zaposlen vsaj eno leto. Zaposleni lahko v obdobju štirih let vzame 12 mesecev izobraževalnega dopusta, in sicer skupaj ali večkrat za krajši čas. O izobraževalnem dopustu se dogovorita zaposleni in delodajalec. Za izobraževalni dopust lahko zaprosijo tudi sezonski delavci, če so bili v zadnjih štirih letih pri istem delodajalcu zaposleni vsaj eno leto. Posameznik lahko od 1. januarja 2008 v času, ko se izobražuje, prejema denarno podporo, in sicer najmanj

14,53 evra na dan, kar je 70 odstotkov več kot prej. Za upravljanje izobraževalnega dopusta je odgovoren zavod za zaposlovanje. Posameznik prejema denarno podporo za nadaljnje izobraževanje od zavoda za zaposlovanje, ta pa je enaka višini nadomestila za porodniški dopust oziroma nadomestilu za brezposelnost (pri osebah, starih 45 let ali več), če je ta znesek višji od višine nadomestila za porodniški dopust. Izobraževalni dopust je namenjen odraslim, ki želijo izboljšati izobrazbo ali pridobiti visokošolsko diplomu. Za to, da posameznik dobi podporo za izobraževanje, mora predložiti potrdilo, da je obiskoval predavanja vsaj v obsegu 20 ur na teden. Zaposleni, ki imajo otroke, mlajše od sedem let, in zanje nimajo varstva, lahko opravijo 16 ur izobraževanja. Namen izobraževalnega dopusta je omogočiti zaposlenim, da pridobijo višjo stopnjo izobrazbe. Zavod za zaposlovanje ponuja denarno podporo tudi podjetjem, ki bi zaposlili nekoga, ki bi nadomestil začasno odsotnega z dela zaradi izobraževanja.

Na Finskem je izobraževalni dopust obdobje, med katerim delodajalec razbremeni zaposlenega njegovih delovnih dolžnosti zaradi udeležbe v izobraževanju. Odrasli lahko v času izobraževanja prejemajo dodatek za izobraževanje odraslih. Namen dodatka je spodbujati zaposlene in samozaposlene osebe k vključitvi v izobraževanje. Za to, da posameznik pridobi dodatek, mora biti vključen v izobraževanje za pridobitev diplome ali v nadaljnje poklicno izobraževanje, ki ga organizira finska izobraževalna ustanova, ki je pod javnim nadzorom. Posameznik mora tudi stalno bivati na Finskem ali biti najmanj eno leto za polni delovni čas zaposlen pri istem delodajalcu ali podjetju, ki plačuje prispevke za pokojninsko zavarovanje. Poleg tega mora biti zaposlen pri finskem delodajalcu (ali več delodajalcih) ali samozaposlen na Finskem vsaj osem let. Dodatek za izobraževanje lahko prejme tudi

oseba, ki je zaposlena manj kot osem let, če je bila do 31. julija 2010 zaposlena vsaj pet let. Najdaljše možno obdobje prejemanja dodatka je 18 mesecev, če je bil posameznik zaposlen vsaj osem let. Če je bil v obdobju do 31. julija 2010 zaposlen manj kot osem let, a vsaj pet let, je obdobje prejemanja dodatka določeno na podlagi njegove delovne dobe in traja od dveh do 3,5 meseca. Znesek dodatka je enak znesku pomoči ob brezposelnosti. Če ima posameznik 1.600 evrov plače, dobi dodatek za izobraževanje v znesku 997,87 evra. Dodatek za izobraževanje odraslih je obdavčljiv dohodek. Posameznik mora biti na neplačanem izobraževalnem dopustu vsaj dva meseca v času izobraževanja. Od 1. avgusta 2010 lahko dodatek prejme tudi posameznik, ki je na izobraževalnem dopustu manj kot dva meseca ali ki se izobražuje izredno na podlagi dogovora o študijskem dopustu, ki ga je sklenil z delodajalcem. Odsotnost z dela zaradi izobraževanja mora trajati vsaj 43 dni.

V Belgiji (francosko govoreči in flamski del⁶) so zaposleni za poln delovni čas in v nekaterih primerih zaposleni za nepoln delovni čas v zasebnem sektorju ter nekateri pogodbeno zaposleni v neodvisnih javnih ustanovah upravičeni do plačanega izobraževalnega dopusta. Ta dopust plača delodajalec, ki lahko zvezno ministrstvo za zaposlovanje in delo zaprosi za povračilo stroškov. V ta namen je vzpostavljen poseben sklad, v katerega vplačujejo država in zaposleni. Izobraževanje ni nujno povezano z dejavnostjo podjetja niti z delom zaposlenega ali kariernim razvojem. Vendar posameznik ne more dobiti izobraževalnega dopusta za izobraževanje, povezano s hobiji. Delodajalec mora plačevati izobraževalni dopust, dokler se zaposleni izobražuje. Izobraževanje, v katerega se vključi zaposleni, mora trajati vsaj 32 ur na leto, zgornja meja pa je od 80 do 120 ur, odvisno od vrste izobraževanja in od tega, ali izobraževanje poteka med

delovnim časom ali zunaj njega. Trajanje izobraževalnega dopusta je enako številu ur udeležbe v izobraževanju (50 minut izobraževanja je enako eni uri izobraževalnega dopusta), z letnimi omejitvami (šolsko leto se začne 1. septembra in konča 31. avgusta): 100 do 120 ur za udeležbo v poklicnem programu, 80 ur za splošno izobraževalne programe in 100 ali 120 ur za poklicne in splošno izobraževalne programe, ki si sledijo v istem letu, odvisno od tega, ali se izvajajo med delovnim časom.

Brezplačno izobraževanje

Brezplačno izobraževanje je namenjeno izbranim ciljnim skupinam odraslih oziroma odraslim za vključenost v izbrane izobraževalne programe. Vse izbrane države, vključene v mednarodno primerjavo, imajo tudi brezplačno izobraževanje.

V Avstriji odrasli praviloma plačajo stroške izobraževanja, vendar pa so nekateri izobraževalni programi za udeležence brezplačni. Srednje tehniške in poklicne šole zaposlenim odraslim ne zaračunavajo šolnine.

Na Švedskem je brezplačno občinsko izobraževanje odraslih, ki zajema osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje ter programe usposabljanja po srednješolskem izobraževanju. Brezplačno je tudi učenje švedščine za imigrante, katerega cilj je naučiti imigrante osnov švedskega jezika. Vsaka občina je dolžna čim prej, a najkasneje v roku treh mesecev, zagotoviti izobraževanje vsakemu prosilcu, ki je rezident občine in ne obvlada švedščine. Do izobraževanja so upravičeni tudi finski državljani, ki delajo na Švedskem in živijo na Finskem blizu švedsko-finske meje.

Tudi na Finskem je udeležba v raznih izobraževalnih programih za odrasle brezplačna. Brezplačno je izobraževanje za pridobitev certifikata na ravni osnovnošolskega,

srednješolskega in visokošolskega izobraževanja. Brezplačno je tudi izobraževanje v okviru aktivne politike zaposlovanja.

Tudi v flamskem delu Belgije odrasli za nekatere vrste izobraževalnih programov ne plačajo vpisnine ali pa so za nekatere izobraževalne programe ciljne skupine odraslih plačila šolnine oproščene oziroma od plačila izvzete. Odrasli, vključeni v izobraževalne programe, ki jih izvajajo centri za osnovno izobraževanje odraslih, ne plačajo kotizacije. Odrasli, vključeni v izobraževalne programe, ki jih izvajajo centri za izobraževanje odraslih, plačajo kotizacijo, vendar pa so nekatere skupine odraslih od plačila delno ali v celoti izvzete (udeleženci splošno izobraževalnih programov, osebe, ki so upravičene do osnovne denarne pomoči, nekatere skupine prosilcev za azil, brezposelni, ki prejemajo nadomestilo za brezposelne in so vključeni v poklicno usposabljanje, za katerega je pristojna Flamska agencija za zaposlovanje in poklicno usposabljanje (VDAB)). Za brezposelne iskalce zaposlitve so tako brezplačni vsi programi poklicnega usposabljanja VDAB. E-programi VDAB pa so popolnoma brezplačni za vse udeležence, brezposelne in zaposlene. Poleg tega obstaja tudi možnost povračila stroškov izobraževanja. Udeleženci formalnih izobraževalnih programov lahko po zaključku izobraževanja zaprosijo za delno ali celotno povračilo stroškov šolnine. Odrasli, ki pridobijo certifikat za poklicne programe, prejmejo povrnjeno polovico stroškov vpisnine. Podobno kot v flamskem delu Belgije lahko tudi v francoskem delu odrasli uveljavljajo oprostitve plačila šolnine. Tak primer je izobraževanje za socialni napredek, za katerega je bila v letu 1986 vpeljana šolnina, vendar pa je veliko skupin od plačila izvzetih (brezposelni, iskalci zaposlitve, osebe s posebnimi potrebami ipd). V francoskem delu Belgije imajo brezposelni možnost, da se vključijo v redno

izobraževanje, pri tem pa ohranijo pravico do nadomestila za brezposelnost in so izvzeti iz registra iskalcev zaposlitve.

V Angliji ima od sprejetja zakona o izobraževanju in usposabljanju v letu 2008 vsak odrasli, ki bo šele pridobil kvalifikacijo na neki ravni v okviru nacionalnega kvalifikacijskega ogrodja, pravico do vpisnega mesta in brezplačnega izobraževanja. Vendar nekatere omejitve obstajajo. Osebe, stare od 19 do 25 let, so upravičene do brezplačnega izobraževanja, če še niso dosegle ravni 2 ali 3, osebe, starejše od 25 let, pa, če še niso dosegle ravni 2. V letu 2010 je bila sprejeta Strategija veččin za Anglijo 2010 (2010 Skills strategy for England), ki določa, da bo v prihodnje izobraževanje za zelo nizko izobražene ostalo brezplačno, za udeležence, starejše od 24 let, ki so vključeni v izobraževanje na ravni 2 in višjih ravneh, pa ne. Leta 2013/14 bodo vpeljana posojila odraslim za izobraževanje za pridobitev znanja na srednje in visoko zahtevni ravni. Posojila bodo uvedena ob pomoči države, pogoji vračanja posojila pa bodo odvisni od zneska posameznikovega dohodka po določenem obdobju. Na Škotskem so osebe z nizkimi dohodki in invalidi upravičeni do brezplačnega izobraževanja za izbrane vrste izobraževalnih programov.

Štipendije, denarni dodatki in druge oblike materialnih spodbud za izobraževanje

Pogosta oblika materialnih spodbud za izobraževanje so razne denarne pomoči, štipendije, dodatki za izobraževanje ipd.

V Avstriji gospodarska združenja oziroma zbornice in sindikati odraslim za nadaljnje izobraževanje ponujajo štipendije, subvencije ipd. Na Finskem imajo sklad za izobraževanje odraslih, ki namenja denarne pomoči zaposlenim in samozaposlenim, ki se v izobraževanje vključijo na lastno pobudo. Sklad upravljajo

socialni partnerji. Namen sklada je spodbujati udeležbo odraslih v poklicnem izobraževanju in podpirati razvoj poklicnega kvalifikacijskega sistema. Za pridobitev pomoči posameznik ne sme prejemati nobene druge denarne oblike pomoči za izobraževanje (za preostale pogoje za pridobitev denarne pomoči glej poglavje o izobraževalnem dopustu).

V francoskem delu Belgije so brezposelni poleg brezplačnega izobraževanja upravičeni tudi do raznih drugih oblik materialnih pomoči (povračilo stroškov prevoza, dodatek za izobraževanje, varstvo otrok). Brezposelni, ki je vključen v usposabljanje, a ne želi dobivati nadomestila za brezposelnost, lahko prejema dodatek za izobraževanje.

V flamskem delu Belgije so odraslim, vključenim v izbrane izobraževalne programe, na voljo razni dodatki za izobraževanje. Tako so ciljne skupine udeležencev usposabljanja v kmetijstvu pod določenimi pogoji upravičene do dodatka za socialni napredek v znesku šest evrov za obdobje izobraževanja. Dodatek prejmejo udeleženci, ki predložijo certifikat o izobraževanju, ki vključuje najmanj 75 ur izobraževanja v predavalnici. Osemurni delavnik se šteje kot štiri izobraževalna obdobja. Dodatke lahko prejmejo tudi iskalci zaposlitve, ki so vključeni v poklicno usposabljanje, za katerega je pristojna Flamska agencija za zaposlovanje in poklicno usposabljanje (VDAB). Ta odraslim ponuja več vrst dodatkov. Iskalci zaposlitve iz družin z enim dohodkom, ki se izobražujejo, lahko prejmejo dodatek za spodbudo. Vsi iskalci zaposlitve lahko prejmejo dodatek za prevoz, dodatek za nastanitev, otroški dodatek za udeležence z otroki predšolske starosti. Denarno pomoč lahko prejmejo tudi odrasli, ki so vključeni v podjetniško usposabljanje SYNTRA Flanders. Udeleženci, ki so starejši od 18 let in so sočasno vključeni v podjetniško usposabljanje

SYNTRA ter praktično usposabljanje v podjetju po lastni izbiri, lahko zaprosijo za dodatek za delovne izkušnje. Spodbude so namenjene tudi podjetjem, ki svoje zaposlene vključijo v izobraževanje. Podjetje lahko prejme nadomestilo za izobraževanje. Če je posameznik, ki se izobražuje, nizko izobražen, prejme poseben dodatek.

Na Švedskem lahko posameznik pod določenimi pogoji prejme denarno pomoč za izobraževanje na ljudskih visokih šolah, v nadaljnjem poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter za izobraževanje v študijskih krožkih. Če odrasli v določenem roku uspešno končajo program učenja švedščine za imigrante, dobijo dodatno denarno podporo. Namen podpore je spodbuditi odrasle k čim prejšnjemu dokončanju izobraževanja in s tem k povečanju možnosti za zaposlitev.

V Sloveniji je vključenost odraslih v izobraževanje na visoki ravni.

V Angliji so denarne pomoči odraslim za izobraževanje namenjene predvsem ciljnim skupinam (nizko izobraženi, mladi). Mladi odrasli (stari 19 let in več), ki so rezidenti Anglije in so redno vpisani v izobraževanje za pridobitev prve kvalifikacije v okviru nacionalnega kvalifikacijskega ogrodja, lahko prejmejo dodatek za izobraževanje v znesku do 30 funtov na teden. Posameznik lahko denar nameni za nakup učbenikov, prevoz, učne pripomočke. Druga oblika spodbude so denarne pomoči odraslim, ki se financirajo iz za to namenjenih skladov. Denar sicer udeležencem razdelijo izobraževalne ustanove in ne neposredno skladi. Izobraževalne ustanove se odločijo o višini zneska, ki ga dobijo upravičeni udeleženci izobraževanja odraslih, čeprav nekateri skladi določajo najvišji možni znesek. Denarne pomoči so namenjene najbolj deprivilegiranim in socialno ogroženim

udeležencem izobraževanja s ciljem pomagati jim, da uspešno dokončajo izobraževanje. Posameznik lahko denar porabi za varstvo otrok, podporne storitve za odrasle s posebnimi potrebami, prevoz, nastanitev, šolnino, kotizacijo, stroške opravljanja izpitov, učno opremo. V Walesu lahko odrasli, ki se izobražujejo, dobijo denarno pomoč za varstvo otrok. Brezposelni, ki se izredno izobražujejo, pa lahko pod pogojem, da je trajanje izobraževanja krajše od 16 ur na teden, dobijo dodatek za iskalce zaposlitve. Poleg tega nekatere državne in lokalne izobraževalne ustanove odraslim ponujajo štipendije.

Kombinacija štipendije in posojila za izobraževanje je redka oblika materialne spodbude odraslim. Imajo jo na Švedskem, do nje pa so upravičeni odrasli, vpisani v občinsko izobraževanje odraslih. Štipendija ponavadi znaša 34,3 odstotka celotnega zneska, pod posebnimi pogoji je lahko višja (do 80,1 odstotka). Odrasli, starejši od 25 let, lahko prejmejo višjo štipendijo za izobraževanje na osnovnošolski ali srednješolski ravni. Celotni znesek pomoči je v letu 2010 znašal 2.035 švedskih kron na izobraževalni teden. Štipendija je znašala 674 švedskih kron. Odrasli, ki se izobražujejo in imajo otroke, lahko dobijo dodaten otroški dodatek. Ta znaša od 127 do 249 švedskih kron na teden, višina dodatka je odvisna od števila otrok.

Redka oblika pomoči je tudi posojilo za izobraževanje. V Angliji in Walesu lahko tako posameznik najame posojilo za karierni razvoj. Posameznik, ki je vključen v izobraževanje, lahko pri banki najame posojilo, banki pa država subvencionira obrestno mero, dokler se posameznik izobražuje ali usposablja. Posameznik, ki je starejši od 18 let, si lahko sposodi znesek v višini do 80 odstotkov stroškov šolnine oziroma 100 odstotkov stroškov šolnine, če je brezposeln že najmanj tri mesece, ko

zaproši za posojilo. S posojilom lahko poleg stroškov šolnine pokrije tudi celotne stroške knjig in drugega učnega gradiva. Znesek posojila ne sme presežati 10 tisoč funtov. Redno vpisani v izobraževanje lahko zaprosijo tudi za posojilo za kritje stroškov bivanja. V Angliji bodo leta 2013/14 uvedena tudi posojila odraslim za izobraževanje za pridobitev znanja na srednje in visoko zahtevni ravni (glej tudi poglavje o brezplačnem izobraževanju).

Redka oblika spodbude odraslim za izobraževanje so tudi davčne olajšave. V Avstriji lahko odrasli izkoristijo davčne olajšave za neformalno izobraževanje za potrebe trenutnega poklica (za nadgradnjo znanj v trenutnem poklicu) ali potrebe novega poklica in za nekatere druge izdatke (izobraževanja s trženjskimi vsebinami, uporaba računalnika za začetnike, jezikovni tečajji, izdatki za literaturo s tehnično vsebino).

Individualni izobraževalni računi, vavčerji in čeki za izobraževanje

V Avstriji in Združenem kraljestvu poznajo kot obliko materialne spodbude odraslim za izobraževanje individualne izobraževalne račune, v Belgiji pa vavčerje in čeke za izobraževanje.

V Avstriji so izobraževalne račune uvedli v Zgornji Avstriji s ciljem povečati vključenost odraslih v nadaljnje poklicno izobraževanje in izboljšati posameznikove možnosti na trgu dela. Izobraževalni računi so namenjeni predvsem zaposlenim osebam. Model pomoči temelji na sofinanciranju stroškov izobraževanja. Odrasli, ki je vključen v izobraževanje, lahko v okviru splošnega izobraževalnega računa dobi povrnjenih do 50 odstotkov stroškov šolnine, a največ 880 evrov. Posamezne ciljne skupine udeležencev (nizko izobraženi, starejši ipd.) so upravičene do večje denarne pomoči. Osebe, starejše od

40 let, in nekvalificirane osebe lahko dobijo povrnjenih do 80 odstotkov stroškov izobraževanja, a največ 1.330 evrov. Posameznik lahko v okviru posebnega izobraževalnega računa uveljavi zahtevo za denarno pomoč v višini 50 odstotkov osebnih stroškov, a največ 1.770 evrov, če uspešno zaključi izobraževanje in pridobi certifikat. Osebe, starejše od 40 let, in nekvalificirane osebe lahko dobijo povrnjenih do 80 odstotkov stroškov izobraževanja, a največ 2.210 evrov. Do zdaj je iz sklada za nadaljnje izobraževanje sredstva prejelo 65 tisoč zaposlenih. Ponavadi se pomoč dodeli za splošno ali specialno poklicno izobraževanje (računalniški tečaji, jezikovni tečaji, poslovna izobraževanja ipd.). Vladni urad Zgornje Avstrije prejme vsako leto približno 16 tisoč zahtevkov za pomoč. Posebni izobraževalni račun je namenjen pokritju stroškov poklicnega usposabljanja, katerega namen je pridobitev certifikata. Pri posebnih izobraževalnih računih je relativni znesek sofinanciranja zvezne dežele enak kot pri splošnem izobraževalnem računu, absolutni pa je višji (2009: 1.770 evrov; za nizko izobražene in starejše od 40 let: 2.210 evrov).

V Angliji so individualne izobraževalne račune uvedli leta 2008 z namenom omogočiti posamezniku več izbire pri izobraževanju, podpirati posameznike z dostopom do informacij o možnostih za izobraževanje, svetovanjem in vodenjem pri izobraževanju, poklicu in karieri ter dvigniti zavedanje o spodbudah in sredstvih države. Individualni izobraževalni račun združuje različne elemente (ponudba izobraževanja učečim se, promocija, spodbujanje vključenosti v izobraževanje). Posameznik prejme vavčer, ki ga lahko unovči pri akreditiranem izvajalcu izobraževanja, izbira lahko med različnimi izvajalci izobraževanja. Najvišji možni znesek vavčerja je 200 funtov za eno šolsko leto. Posameznik lahko denar porabi za pokritje stroškov izobraževanja,

sprejemnih izpitov ali vpisnine, in sicer za izobraževanje v javnoveljavnem izobraževalnem programu pri akreditiranih izvajalcih izobraževanja.

V Walesu so bili individualni izobraževalni računi uvedeni leta 2002. Namenjeni so starim 18 let ali več, ki so nizko kvalificirani ali brez kvalifikacij. Najvišji možni znesek je 200 funtov na letnik izobraževanja. Posameznik lahko denar porabi za pokritje stroškov izobraževanja, sprejemnih izpitov ali vpisnine v javnoveljavnem izobraževalnem programu pri akreditiranih izvajalcih izobraževanja.

Na Škotskem so individualne izobraževalne račune uvedli leta 2004. Shema se imenuje ILA Scotland. Posameznik prejme vavčer, ki ga lahko unovči pri različnih vrstah akreditiranih organizacij za izobraževanje odraslih. Za vavčer lahko zaprosijo osebe, stare 16 let ali več, ki bivajo na Škotskem in niso vključene v redno izobraževanje ter zaslužijo manj kot 22 tisoč funtov na leto. Znesek vavčerja je lahko največ 200 funtov na leto. Glavni cilji individualnih izobraževalnih računov na Škotskem so povečati vključenost odraslih v izobraževanje, spodbuditi k udeležbi v izobraževanju osebe, ki prej niso bile vključene v izobraževanje, spodbuditi uspešno napredovanje odraslih pri izobraževanju, spodbuditi zadovoljevanje izobraževalnih potreb izbranih ciljnih skupin prebivalstva in podpirati razvoj kakovostnih izvajalcev izobraževanja. Individualni izobraževalni račun omogoča plačilo širokega razpona izobraževanj pri različnih javnih in zasebnih izvajalcih izobraževanja. Ravno velika ponudba izvajalcev izobraževanja je glavna značilnost individualnih izobraževalnih računov, tako da ti dajejo posamezniku večjo možnost izbire izvajalca izobraževanja. Vsi izvajalci izobraževanja pa morajo izpolnjevati določene standarde kakovosti. Shema ILA Scotland ima dve različici (ILA 200 in ILA 100). ILA 200 lahko dobijo

odrasli, ki bivajo na Škotskem in so prejemniki pomoči ali imajo nizek dohodek. Posameznik prejme 200 angleških funtov na leto za pokrivanje stroškov izobraževanja. Omejitve glede vrste in ravni izobraževanja ni. Tudi ni nujno, da se posameznik izobražuje za pridobitev formalne izobrazbe ali certifikata. ILA 100 pa lahko prejmejo odrasli, ki bivajo na Škotskem, drugih pogojev glede pridobitve materialne spodbude pa ni. Prejemniki pomoči po shemi ILA morajo biti rezidenti Škotske, ni pa nujno, da so britanski državljani (Rutheford, 2009: 44).

V flamskem delu Belgije lahko zaposleni prejme vavčer v vrednosti največ 250 evrov v kalendarjem letu. Vavčer lahko uporabi za plačilo javnoveljavnega usposabljanja, mora pa prispevati polovico zneska vavčerja. Osebe, ki niso nikoli končale srednjega poklicnega, strokovnega ali splošnega izobraževanja, lahko dobijo povračilo celotnih stroškov izobraževanja. Celotno povračilo stroškov lahko prejmejo za izbrane izobraževalne programe (vsi izobraževalni programi, ki so namenjeni odraslim, starim 18 let in več, na ravni srednješolskega izobraževanja, programi, ki jih ponujajo centri za osnovno izobraževanje odraslih in centri za izobraževanje odraslih, začetno IT-izobraževanje, začetni programi učenja nizozemščine za osebe, ki jim nizozemščina ni materni jezik). V francosko govorečem delu Belgije so uvedli čeke za izobraževanje, ki so namenjeni zaposlenim v malih in srednjih podjetjih ter samozaposlenim za udeležbo v splošnih programih, ki omogočajo pridobitev prenosljivih znanj in veščin.

SKLEP

V Sloveniji je vključenost odraslih v izobraževanje na razmeroma visoki ravni, vendar pa so pri tem velike razlike glede na izobrazbo in starost. Vključenost nizko izobraženih in starejših bi morali bolj spodbujati. Država

lahko k vključevanju odraslih v izobraževanje pomembno pripomore z materialnimi spodbudami. Slovenija se v primerjavi z izbranimi državami EU, ki smo jih prikazali v prispevku, razlikuje glede ureditve izobraževalnega dopusta. V drugih državah EU imajo tudi razne spodbude za ciljne skupine odraslih, predvsem za tiste z nizko izobrazbo, ter tudi nekatere druge oblike spodbud odraslim za izobraževanje, ki jih v Sloveniji nimamo (na primer izobraževalni računi, vavčerji, kombinacija posojila za izobraževanje in štipendije).

Krepiti bi bilo treba materialne spodbude za izobraževanje pri ciljnih skupinah odraslih, ki se redkeje vključujejo v izobraževanje. Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja je zato opredelila ciljne skupine odraslih, katerim naj bodo namenjene spodbude za izobraževanje. Vendar pa je v Sloveniji vključenost nizko izobraženih in starejših v izobraževanje majhna, v obdobju izvajanja resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih pa se je pri obeh skupinah prebivalcev še zmanjšala. Pri tem je treba upoštevati, da so pri nas razlike v vključenosti med starejšimi in mlajšimi ter med nizko izobraženimi in terciarno izobraženimi večje kot v drugih državah EU, zajetimi v mednarodno primerjavo (Finska, Švedska, Združeno kraljestvo, Nizozemska, Avstrija, Belgija). Zato bi morali povečati predvsem materialne spodbude za izobraževanje za nizko izobražene in starejše. Krepiti bi morali materialne spodbude odraslim ter druge ukrepe in dejavnike, ki vplivajo na vključenost odraslih (ponudba izobraževanja, informiranje o možnostih za izobraževanje). Pri tem bi bilo dobro na mednarodni ravni razširiti obseg statističnih podatkov o javnih in zasebnih izdatkih za izobraževanje odraslih.

Nekatere materialne spodbude odraslim za izobraževanje bi morali preoblikovati. V Sloveniji denimo obstajajo različne materialne spod-

bude odraslim za izobraževanje, vendar bi bilo smiselno nekatere od njih spremeniti. Glede na to, da so visoki stroški, ki si jih posameznik ne more privoščiti, pogosta ovira v izobraževanju, bi veljalo spodbude, ki predvidevajo vnaprejšnje plačilo izobraževanja s strani posameznika in nato povračilo stroškov izobraževanja, preoblikovati tako, da bi bil posameznik deležen vnaprejšnjega financiranja države.

Sprejeti bi bilo treba novo resolucijo o nacionalnem programu izobraževanja odraslih. Prejšnja je bila sprejeta za obdobje do leta 2010. V novi resoluciji bi bilo treba opredeliti ciljne skupine odraslih, katerim bi namenili spodbude za izobraževanje.

LITERATURA IN VIRI

- Bohlinger, S., Van Loo, J. (2010). »Lifelong learning for ageing workers to sustain employability and develop personality«. V: *Working and ageing*. Luxembourg.
- Dalton, J. (2009). »Adult learner accounts in England«. V: Szovics, P. (ur.). *Individual learning accounts*. Luxembourg. Dosegljivo na: <http://www.lifelonglearningaccounts.org/pdf/CEDEFOP.pdf>.
- Detailed work programme on the follow-up of the objectives of Education and training systems in Europe (2002). *Uradni list Evropske unije, C 142/01*. Dosegljivo na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2002:142:0001:0022:EN:PDF>.
- Doets, C. (2009). »Individual learning accounts: Dutch experiences«. V: Szovics, P. (ur.). *Individual learning accounts*. Luxembourg. Dosegljivo na: <http://www.lifelonglearningaccounts.org/pdf/CEDEFOP.pdf>.
- Eurostat Portal page – Population and social condition – Education and training* (2010). Luxembourg: Eurostat. Dosegljivo na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
- Eurypedia – The European Encyclopedia on National Education Systems* (2012). Bruselj: Eurydice. Dosegljivo na: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php.
- Javno povabilo k prijavi za sofinanciranje šolnin za zmanjševanje izobrazbenega primanjkljaja k dokončanju programov formalnega izobraževanja do srednješolske ravni izobrazbe. Ljubljana: Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije. Dosegljivo na: <http://www.sklad-kadri.si/si/razpisi-in-objave/naslovnica/razpis/n/sofinanciranje-solnin-izobrazevanje-odraslih-2007-2013-107-jp/>.
- Javno povabilo za zbiranje ponudb v okviru programa »Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih 2011« – 3. JP UIZ (131. JP). (2012). Ljubljana: Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije. Dosegljivo na: <http://www.sklad-kadri.si/si/razvoj-kadrov/razpis/n/3-javno-povabilo-za-zbiranje-ponudb-v-okviru-programa-usposabljanje-in-izobrazevanje-zaposlenih/>.
- Letni program izobraževanja odraslih v RS za leto 2011*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Dosegljivo na: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/LPIO_2011.pdf.
- Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih do leta 2010. *Ur. l., št. 70/2004*.
- Resolucija Sveta o prenovljenem evropskem programu za izobraževanje odraslih. *Uradni list Evropske unije, 2011/ C372/ 01*. Dosegljivo na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:372:0001:0006:SL:PDF>.
- Rutheford, H. (2009). »ILA Scotland: practical case study of demand-led funding«. V: Szovics, P. (ur.). *Individual learning accounts*. Luxembourg. Dosegljivo na: <http://www.lifelonglearningaccounts.org/pdf/CEDEFOP.pdf>.
- Sklepi Sveta z dne 12. maja o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (»ET 2020«). *Uradni list Evropske unije, 28. 5. 2009*. Dosegljivo na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:SL:PDF>.

Sklepi Sveta z dne 11. maja 2010 o socialni razsežnosti izobraževanja in usposabljanja. *Uradni list Evropske unije*, 26. 5. 2010. Dosegljivo na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:135:0002:0007:SL:PDF>.

Szovics, P. (ur.). *Individual learning accounts*. Luxembourg. Dosegljivo na: <http://www.lifelonglearningaccounts.org/pdf/CEDEFOP.pdf>.

Ustava Republike Slovenije. *Ur. l. RS*, št. 33/1991.

Zakon o delovnih razmerjih. *Ur. l. RS*, št. 42/2002.

Zakon o dohodnini (uradno prečiščeno besedilo) (ZDoh-2-UPB5). *Ur. l. RS*, št. 28/2010.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-A). *Ur. l. RS*, št. 103/2007.

Zakon o izobraževanju odraslih (uradno prečiščeno besedilo) (ZIO-UPB1). *Ur. l. RS*, št. 110/2006.

Zakon o štipendiranju. *Ur. l. RS*, št. 59/2007.

Zakon o visokem šolstvu (uradno prečiščeno besedilo) (ZViS-UPB3). *Ur. l. RS*, št. 119/2006.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu (ZViS-G). *Ur. l. RS*, št. 86/2009.

Zakon o urejanju trga dela (ZUTD). *Ur. l. RS*, št. 80/2010.

Zakon o višjem strokovnem izobraževanju. *Ur. l. RS*, št. 86/2004.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o prevozi v cestnem prometu (ZPCP-2D). *Ur. l. RS*, št. 57/2012.

1. Eurypedia je najnatančnejši, najboljšežnejši in sprotno osvežen vir informacij o evropskih izobraževalnih sistemih. Eurypedia je spletna enciklopedija nacionalnih izobraževalnih sistemov, ki se je v prvi različici na spletu pojavila leta 2011 in je nenehno ažurirana.

2. Anketa se izvaja štirikrat na leto. Kazalnik je izračunan na podlagi letnega povprečja četrletnih podatkov.

3. V Sloveniji terciarna izobrazba zajema višješolsko strokovno, visokošolsko dodiplomsko (visokošolsko strokovno in univerzitetno dodiplomsko) in visokošolsko podiplomsko (specializacija, magisterij, doktorat) izobrazbo.

4. V letih 2009 in 2011 je Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendiranje objavil javno povabilo k prijavi za sofinanciranje šolnin za zmanjševanje izobrazbenega primanjkljaja pri dokončanju programov formalnega izobraževanja do srednješolske ravni izobrazbe.

5. Program Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih. Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije je v letu 2012 objavil Javno povabilo za zbiranje ponudb v okviru programa »Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih 2011« – 3. JP UIZ (131. JP).

6. Za nemško govoreči del v Eurypedii podatki še niso na voljo.